כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת ואתחנן ■ י"ג אב ה'תשע"ט ■ 14.08.2019 ■ גליון מס' 544

תפוצה לכל קהילות ישראל

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

ואתם הדבקים בה'
משה רבינו מזכיר בתוך דבריו את תפילותיו הרבות שנשא על מנת שיזכה להיכנס לארץ אך לאחר כל התפילות מבקש ממנו...
המשך בעמי 2

מאמרונים....
- **הידור מצוה או זריזין מקדימין?**
- **וקשרתם לאות על ידך וגו'**
- **אשר אנוכי מצוך היום לעשותם**

המשך בעמי 3

שוויית קיץ
בטיול באירופה אכלנו במלון ביצים קשות לא מקולפות. אמרו לנו שאסור בבית מלון שהמטבח בו אינו כשר...
המשך בעמי 4

סיפור לשבת
"אשטיקלא" משיח
בשנים הראשונות לאחר קום המדינה, הקימה קבוצת עולים מצ'כיה, טרנסילבני"ה מושב חדש ליד לוד על שרידי כפר ערבי נטוש...
המשך בעמי 5

שביבים
- אורח בבגדים מטונפים
- תנאים לערבות כספית
- רבי טיפש?
- "באו גוים בנחלתך טמאו את היכל קדשך..." (תהילים ע"ט)

המשך בעמי 6

וארא את הארץ הטובה

/ הרב יעקב הלוי פילבר

היכן מצינו אהבת ארץ חמדה כמו בעמידתו של האיש שלא קם כמוהו, אשר לא כהתה עינו ולא נס ליחו, העומד ומתחנן לפני בורא עולם שיואיל להכניסו לארץ ישראל, ומבקש: "אעברה נא ואראה את הארץ הטובה". וכמה עלובים לעומתו הגמדים של ימינו, אשר אדמות ארץ ישראל הפכו לדידם לנכסי נדל"ן ומקור לרווחים מפוקפקים, ובהם פוליטיקאים שאת אדמות ארץ ישראל הפכו לקלפי מיקוח להשגת שקט רגעי ושלום מדומה. דוקא בשעת הרת גורל זו, שעתידה של ארץ ישראל מונח על כף המאזניים וערכה נעשה כה זול בעיני רבים, חייבים אנו להזכיר שוב ושוב את הנשכחות, לעורר מחדש את מעמדה וערכה האמיתי של ארץ ישראל. **באגרות ראי"ה** [אגרת צו] כותב הרב קוק: "יסוד הגלות והשפלות הנמשך בעולם, בא רק מפני שאין מודיעים את ארץ ישראל, את ערכה וחכמתה, ואין מתקנים את חטא המרגלים שהוציאו דבה על הארץ, בתשובת המשקל: להגיד ולבשר בעולם כולו הודה והדרה, קדושתה וכבודה, והלואי שנזכה אחרי כל ההפלגות כולן, מצדנו, להביע אף חלק אחד מרבבה מחמדת ארץ חמדה ומהדרת אור תורתה ועלוי אור חכמתה ורוח הקודש המתנוסס בקרבה".

כבר אברהם אבינו הכיר בערכה של ארץ ישראל, כמו שמובא **במדרש** [ב"ר לט ח]: "אמר ר' לוי: בשעה שהיה אברהם מהלך בארם נהרים ובארץ נחור, ראה אותם אוכלים ושותים ופוחזים, אמר: הלואי לא יהא חלק בארץ הזאת! וכיון שהגיע לסולמה של צור ראה אותם עסוקים בניכוש בשעת ניכוש, בעידור בשעת עידור, אמר: **הלואי יהא חלקי בארץ הזאת!** אמר לו הקב"ה: לזרעך אתן את הארץ הזאת". ובמדרש אחר [תנחומא משפטים י] אמרו: "מהו ארץ חמדה? ארץ שחמדו לה אבות, אברהם נתאוה לה שנאמר: 'במה אדע כי אירשנה', יצחק נתאוה לה, שנאמר לו: 'גור בארץ הזאת ואהיה עמך ואברכך כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האלה', יעקב נתאוה לה שנאמר: 'אם יהיה אלקים עמדי . . . ושבתי בשלום אל בית אבי', אף משה נתאוה לה, שנאמר: 'ואתחנן אל ה' . . . אעברה נא ואראה את הארץ הטובה".

ב**"עולת ראיה"** [ח"א עמ' רג] מסביר הראי"ה שהקשר של העם היהודי לארץ ישראל אינו דומה לקשר של שאר העמים לארצם, את ההבדל הזה הוא מדייק מהכתוב [דברי הימים א, טז, טו-יח]: "זכרו לעולם בריתו דבר צוה לאלף דור, אשר כרת את אברהם ושבועתו ליצחק ויעמידה ליעקב לחק לישראל ברית עולם, לך אתן ארץ כנען חבל נחלתכם בהיותכם **מתי מעט, כמעט, וגרים בה**", וכך הוא מפרש את הכתוב: באופן רגיל הקשר של כל עם לארצו אינו מתרחש מיד אלא מתפתח **בתהליך היסטורי** הנמשך תקופה ממושכת, על ידי **ציבור גדול**, המתיישב בארץ בהתיישבות של **קבע**, ואז כל המרכיבים הללו: הזמן, הציבור והקביעות יחד יוצרים את הקשר. ואילו הקשר של כנסת ישראל עם ארצה התהווה גם בהעדר כל המרכיבים הטבעיים הללו, הן מבחינת כמות האנשים: **"בהיותם מתי מעט"**, והן מבחינת משך הזמן: **"כמעט"**, בזמן קצר ותכוף, והן מבחינת העדר התיישבות של קבע: **"וגרים בה"** - כך שגם בלא המרכיבים הטבעיים היוצרים את ההתקשרות לארץ, גם בלעדיהם נוצר הקשר של עם ישראל לארץ ישראל, ומהו הדבר שיצר את הקשר של עם ישראל לארצו ? הוא דבר ה' וברית קדשו, בחוק שבועות עולם אשר הוא אמר ויהי.

הבדל נוסף אנו רואים בין ארץ ישראל לשאר הארצות, ששלמות ארץ ישראל אינה ניתנת לחלוקה, שקדושתה וסגולתה היא אחת שאין לחלקה למחצה לשליש ולרביע, ואת הדבר הזה ממחיש הקב"ה במראה שהוא מראה למשה. כשעלה משה אל הר נבו והקב"ה הראהו משם את הארץ, לא הראה לו רק את שפלת החוף מגדרה עד חדרה, או מחוף הים עד כפר סבא, אלא הראהו **"את כל הארץ"**, את הגלעד עד דן, ואת כל הנפתלי, ואת ארץ אפרים ומנשה, ואת כל ארץ יהודה עד הים האחרון, ואת הנגב ואת הככר בקעת ירחו עיר התמרים עד צוער" [דברים לד א-ד], להראותו שארץ ישראל כולה היא חטיבה אחת. ■

ואתם הדבקים בה'

/ הרב איתמר הרשקו

משה רבינו מזכיר בתוך דבריו את תפילותיו הרבות שנשא על מנת שיזכה להיכנס לארץ אך לאחר כל התפילות מבקש ממנו הקב"ה שלא יוסיף עוד להתפלל על הדבר הזה, ולולי שהיה משה נושא עוד תפילה אחת היה זוכה ונענה.

יחד עם הבקשה של הקב"ה ממשה שלא להוסיף ולהתפלל על כך, משה רבינו מציין שעם ישראל ישב בגיא מול בית פעור.

דבר זה לא ברור כלל. וכי עם ישראל לא יודע היכן הוא כעת?

בנוסף, הקב"ה אומר למשה שיעלה לראש ההר ושם הוא ישא עיניו- "ימה וצפנה ותימנה ומזרחה... כי לא תעבור את הירדן הזה". מכיוון שמשה נמצא בעבר הירדן המזרחי, להיכן יש לשאת עיניים בכיוון מזרח, הרי שם הוא נמצא כעת?

הבקשה הזו באה על מנת להסביר לעם ישראל עד היכן הם הגיעו מיום צאתם ממצרים, דרך מתן תורה ועד היום- ערב כניסתם לארץ.

שכן מאז שירדו למצרים נשאו עם ישראל את עיניהם לארץ כנען הנמצאת צפונית מזרחית לארץ מצרים.

לאחר כארבעים שנות נדודים ולאחר פטירת אהרון הם הרגישו שהם שוב מתרחקים מהארץ כאשר הם שבו שמונה מסעות לאחור, עד ששבט לוי נלחם בהם והשיבם למקומם.

כעת לאחר שנלחמו במדין, היו עם ישראל בגיא שמול בית פעור.

הנקודה הזו היא המקום בו המקטרג הגדול עולה לקטרג על עם ישראל ולולי שמשה יורידו וישתיקו- היה חלילה מצליח לקטרג ולפגוע בעם ישראל[1].

למרות שעם ישראל נפל ונכשל בבנות מואב ואף נדבק בהם, הם זכו לשוב בתשובה ולקבל את הכתר של הדבקים בה' אלוקיהם.

חז"ל מסבירים כיצד ניתן להדבק בשכינה עליה נאמר "אש אוכלה היא" בכך שמתדבקים בתלמידי חכמים עליהם שורה השכינה.

גם עם ישראל זכה להגיע לדרגה הזו אך הוא דבק ממש בשכינה וכמו שזכה לכך במעמד הר סיני.

משה מזכיר לעם שבתחילת הדרך הם יראו מלהידבק ממש בה' ולכן בקשו ממשה שיעמוד ביניהם ובין ה' משום שיראו מהאש הגדולה והם חשבו שניתן להדבק במשה כתלמיד חכם ובזה יחשב הדבר כמי שדבקים בה'.

הקב"ה אכן שיבח את ישראל על כך ואמר "מי יתן והיה לבבם זה ליראה אותי ולשמר את כל מצותי כל הימים למען יטב להם ולבניהם לעלם", והם זכו לכך בסוף ארבעים שנות הנדודים.

האנשים שהגיעו לדרגה הזו היו בניהם של אותם אבות שעמדו רגליהם על הר סיני.

בפסוק שלאחר מכן הקב"ה מבקש ממשה שיאמר לישראל לשוב לאהליהם- שכל אחד זכה שאשתו התעברה בבן זכר.

הימים ההם היו ארבעים היום שבין מתן תורה לחטא העגל. ומכיוון שיצירת הוולד היא ארבעים יום, כל אחד מעם ישראל כיום בסוף ארבעים שנות הנדודים הוא תוצר של שלימות בלא חטא.

כשעמדו ישראל על הר סיני פסקה זוהמת הנחש והם עלו לדרגה של אדם הראשון קודם החטא. ובאותם ימים ממש נוצרו הילדים שזכו להיות הדור שנכנס לארץ, וזו הייתה זכותם הגדולה- שהיו כאדם הראשון בשעתו.

לעומתם משה רבינו לא הורשה לשוב לאהלו והוא נצטווה לעמוד עם ה' בהר.

גם כיום התעבר הקב"ה במשה ונשבע שלא יכנס לארץ למרות שבני ישראל כן יזכו לכך וכל זאת למען ישראל.

מכיוון שעם ישראל זכה להגיע לדבקות בה', אזי קודשא בריך הוא וישראל- חד הם. ומעתה על משה לעמוד ולשמש בכל הדורות כמי שעומד בין העם לה' אך הפעם בכך שהוא מונע מהמקטרג להוציא זממו לפועל.

רק משה רבינו הוא זה שמוכשר לכך וזאת משום שמי שיצר את אותה קללה היה מי ששקול כנגדו באומות- בלעם. זה לעומת זה עשה האלוקים, ומכיוון שנציג האומות נמצא באותו הגיא גם נציגם של ישראל יישאר שם.

עם ישראל זכה להדבק בשכינה מכיוון שהוכשר הדור לכך.

את הדבר הזה מבקש הקב"ה ממשה לראות כאשר הוא ישא עיניו- מזרחה. שם משה יראה את כל ארבעים ושתיים המסעות שנסע העם כיצד קיבל תורה במדבר וכעת הוא בא לרשת את הארץ מחסד הנעורים שגמלו ישראל עם הקב"ה כשהלכו במדבר עד תום כל דור אבותיהם.

הסבלנות שאפיינה את הדור ההוא שלא נחפז לעלות להר מחד ומאידך חיכה ליום בו יזכה לשוב לארץ, הביאו אותם לכך שיכלו להדבק בשכינה ממש ולבבם אכן היה כאבותיהם באותה שעה בו עמדו על הר סיני.

לעומתם משה אמנם מתבקש לעלות להר אך אין לו רשות להיכנס לארץ וכל זאת על מנת שלא יתחלל שמו של הקב"ה כביכול כמה סרבן הרב וכמה קשה התלמיד, ודבר זה הוא לימוד גדול לעם, כאשה מעוברת המגדלת את בנה בתוכה.

מסיבה זו משה מפריש שלוש ערי מקלט במזרחה של הארץ וזאת למרות שאין הם קולטות כעת עד שיהיו גם הערים במערב, שזו הכנה לדורות הבאים ועל ידה משה מקשר את שני חלקי הארץ והופכם לארץ אחת.

נשיאת העיניים היא על כל ארבע הרוחות ואף למזרח שהיא הרוח אליה נדד אדם הראשון לאחר החטא וזו הרוח המשלימה את חלקי הארץ המלאים.

פרשה זו נקראת לעולם לאחר תשעה באב שבזה מתגלית גדולתם של ישראל- אף על פי שחטאו לא זזה חיבתו של הקב"ה מעמנו ואנו שבים ומתדבקים בו כשאנו הולכים בדרכיו ולומדים ממעשיו בחמישה עשר באב בו שבנו והתאחדנו כעם אחד כשהותרו השבטים לבא זה בזה.

ואתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום.

1 - תוספות ד"ה ומפני מה, סוטה יא.

מאמרונים....

הידור מצוה או זריזין מקדימין?

/ הגרא"ל שטיינמן זצ"ל

ראה למדתי אתכם חוקים ומשפטים כאשר צוני ה' אלוקי לעשות כן בקרב הארץ (ד, ה)

ופי' הרמב"ן דאזיל על מצוות התלויות בארץ שכל חיובם הוא בקרב הארץ, ועוד פי' דעיקר המצוות הרי זה חיובם בא"י, ובחו"ל הוא רק מדין הציבי לך ציונים, דאף דודאי גם בחו"ל הוא דאוריי' אך עיקר המצוה הר"ז בארץ ישראל דוקא.

ונראה, דאין חילוק בשכר שמקבלים על המצוה, אלא דמצוה בא"י הר"ז מתקן יותר בעולמות העליונים מאשר מצוה בחו"ל, ונר' נמי דאין זה תלוי ב'קדושת' הארץ, דאף כשאין קדושה בא"י מ"מ אלים טפי מצוה בא"י מאשר בחו"ל.

וראיה לדבר שהרי הרמב"ן בפר' אחרי מות פי' הא דמתה רחל כשכאו לא"י משום דהרי יעקב נשא ב' נשים, וכ"ז שהיה בחו"ל אינו כ"כ איסור, אבל בהגיעם לא"י הוא איסור טפי ולכן מיד מתה, והרי בזמן יעקב אבינו ל"ה קדושת א"י, וע"כ דאין הקדושה גורמת אלא המקום גורם, ועכ"פ דין זה הוא עוד סיבה לגור בא"י שהרי ערך המצוות בה גדול טפי.

ויש לדון לפ"ז במי שנוסע במטוס והוא עדיין בחו"ל והגיע זמן ק"ש, אם יקרא מיד כדין זריזין מקדימין למצוות, או דימתין עד שיבוא לא"י שזהו מהודר טפי לקיים בה המצוה, והוא נידון בפוסקים מה עדיף אם הידור מצוה, או דין זריזין מקדימין, (יעוי' יבמות ע"א). גם קשה דמדוע רצה מרע"ה להכנס לא"י משום דרצה לקיים מצוות התלויות בארץ דוקא, הא בכל המצוות איכא מעלה טפי בהיותו דר בא"י, שרום ערכם רב ביותר בא"י מאשר בחו"ל, כנתבאר.

וקשרתם לאות על ידך וגו'

/ רבי אביגדור נבנצל שליט"א

ובירושלמי (ברכות פ"ב) שרבי ינאי היה לובש התפילין אחר שלושה ימים משעמד מחוליו, שהחולי ממרק, משום 'הסולח לכל עונכי הרופא לכל תחלואיכי' (תהלים קג, ג).

ויש לבאר היכן רמוז במקרא זה שלא להניח תפילין עד שיהיה לו רפואה. ונראה, שבהמשך המקראות משמע שמקראות אלו שייכים לתפילין, דאחר שאמר הכתוב 'הרופא לכל תחלואיכי' וגו', כתיב 'המעטרכי חסד ורחמים', שהם התפילין שה' עוטר את ישראל בתפארתם. וכן מה שכתוב שם בהמשך 'המשביע בטוב עדייך', הוא רמז לתפילין הנקראים 'עדי', שבהם ישראל מקושטים לפני ה' כשהם מכריזים לפניו כי הוא אחד ושמו אחד.

ויש להעיר שמה שכתבו התוס' בברכות (מד, ב ד"ה ולבני מערבא) שהירושלמי סובר דלילה לאו זמן תפילין, זה לא לדברי כל האמוראים בירושלמי, שהרי רבי יהושע בן קרחה סובר בירושלמי דלילה זמן תפילין, והראיה מדאמר (ברכות פ"א) שפרשת ציצית אין כולה נוהגת בלילה, משא"כ פרשת שמע והיה אם שמוע הנוהגת כולה בלילה, א"כ משמע שסובר שלילה זמן תפילין, שהרי מצוות תפילין בכלל פרשיות 'שמע' ו'והיה אם שמע'.

אשר אנוכי מצוך היום לעשותם

/ חוות יאיר

אמר רבי יהושע בן לוי מאי דכתיב אשר אנוכי מצוך היום, היום לעשותם ולא למחר לעשותם היום לעשותם ולא היום ליטול שכר. (ע"ז ג, א).

תמהו המפרשים, כיצד ניתן ללמוד מפסוק אחד ב' דרשות, דאי ילפינן מיניה דלא למחר לעשותם כיצד אפשר למילף מיניה גם שלא היום ליטול שכרם.

ויש לומר, דלאו ב' דרשות נינהו אלא דרשה אחת היא, דהנה הטעם דאין נתינת שכרם אלא למחר, היינו משום דאין שכירות משתלמת אלא לבסוף, ורק במתים נעשה חפשי מן המצוות וחשיב זמן זה לסוף, ואולם, אילו היו חייבים אף בעוה"ב בקיום מצוות ועדין לא היה נשלם השכירות, א"כ היה מן הדין שבעוה"ז ישולם שכרם דלעולם אין גמר ואין סוף והשכירות צריכה להשתלם כל הזמן.

אך מאחר דילפינן דהיום לעשותם ולא למחר לעשותם א"כ למחר יחשב סוף ותוכל אז השכירות להשתלם, א"כ ממילא שמעת מינה דהיום לעשותם ולא היום ליטול שכרם.

(באדיבות שטייגן)

שו"ת קיץ הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

דינן של ביצים קשות לא מקולפות בבית מלון בחו"ל שאינו כשר

שאלת נתן קידר, נתניה: יצאנו לטיול באירופה ואכלנו במלון ביצים קשות לא מקולפות. והנה פה בארץ אמרו לנו שאסור לאכול ביצים קשות בבית מלון שהמטבח בו אינו כשר. האומנם?

תשובה: קשה לומר בזה הלכה פסוקה, כי כל מקרה לגופו, ולא כל בתי המלון שווים, אך אנסה לבאר את בעיות הכשרות המצויות בדרך כלל בנידון זה, ומתוך כך הקורא הנבון יקיש הלכה למעשה לנידון שלפניו.

הנה אף שהביצה היא מאכל כשר[א], מכל מקום אם מבשלים אותה בסיר שאינו כשר[ב], אזי הביצה בולעת טעמים של מאכלות אסורות, והביצה אסורה באכילה[ג].

אמנם למיטב ידיעתי בדרך כלל משתמשים להכנת הביצים בסיר המיועד אך ורק למטרה וזו, ואם אכן כך הדבר, אזי אין חשש של בליעת טעמים אסורים.

אלא שעדיין יש לאסור את הביצים קשות באכילה, משום גזירת חז"ל לא לאכול 'בישולי גויים' כמבואר בגמ' ובשולחן ערוך[ד], ובמפורש נפסק בשולחן ערוך[ה] שביצה שבושלה על ידי גוי אסורה באכילה משום בישולי גויים.

אמנם, כיום בהרבה בתי מלון יש מכונה מיוחדת לבישול הביצים, והיא נמצאת בחדר האוכל וכל אורח מניח לעצמו את הביצה כשאינה מבושלת כדי לבשלה לעצמו, ובמקרה כזה, אין כאן חשש של בישולי גויים[ו], כיוון שהיהודי בישל לעצמו את הביצה[ז].

זאת ועוד, דגם בהרבה בתי מלון שלא נוהגים כך, אלא שמגישים בהם את הביצים כשהם כבר מבושלות, לא מבשלים את הביצים בבישול רגיל בסיר עם מים, אלא במין מכשיר מיוחד לבישול ביצים שבתחתית המכשיר יש מים ומעליהם יש כעין צלחת עם חורים שבה מוכנסות הביצים באופן שאין מגע בין הביצים למים, והביצים מתבשלות ע"י האדים העולים מהמים, וממילא יש לומר שאין זה בישול רגיל אלא בישול בקיטור ואדים שנחלקו גדולי הפוסקים האם גם בישול כזה נכלל בגזירת חז"ל של 'בישולי גויים'.

ולכן מצינו לכמה רבנים שדעתם להקל בשעת דחק גדולה, וכגון שזהו מזונו החם היחיד שיכול לבוא לפיו במהלך שהותו בחו"ל, מכוח סברא זו, ומכוח כמה צירופים נוספים, להתיר אכילת ביצים קשות בבתי המלון כשהביצים מתבשלות ע"י עובדי בית המלון במכשיר כגון זה.

היוצא מהנ"ל:

א) במקום שמבשלים את הביצים בבישול רגיל על ידי גויים, אין מקום להקל כלל, משום בישולי גויים.

ב) במקום שמבשלים את הביצים במכשיר מיוחד המתואר לעיל, יש שהקלו בשעת דחק גדולה.

ג) במקום שיש מכונה לבישול ביצים לשימושי האישי של הסועד, והוא מבשל שם, מותר לכתחילה.

ובכשרות כמו בכשרות, תמיד יכולות לצוץ כל מיני בעיות כשרות אחרות, ויש לשים לב לכל פרט.

א - ואין חילוק בין ביצה קשה לביצה רכה לענייננו.
ב - ובית מלון שהמטבח אינו כשר, ממילא כל הכלים שבו אינם כשרים.
ג - ולכאורה אין להקל מטעם דסתם כלים אינם בני יומן, דבבתי מלון ומסעדות שמשתמשים תדיר בכלים, אין חזקה כזאת.
ד - גמ' במסכת עבודה זרה דף לח, ושו"ע יו"ד סימן קי"ג.
ה - יו"ד קי"ג סעיף י"ד.
ו - וגם חשש בליעת טעמים אסורים אין כאן, כיוון שהמכונה מיוחדת רק עבור בישול ביצים.
ז - ואין בכך חשש בישולי גויים אף לדעת השולחן ערוך.

בסוד שיח
כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

סיפור לשבת

"אשטיקלא" משיח

/ ר' זכריה גלזמן

בשנים הראשונות לאחר קום המדינה, הקימה קבוצת עולים מצ'כיה, טרנסילבני'ה מושב חדש ליד לוד על שרידי כפר ערבי נטוש. אחד התושבים ר' שאול ישראלי שהיה יהודי אמיץ וחכם, נולד וגדל בעיירה קטנה בהרי הקארפטים. אביו הרב נחום היה שוחט ובודק ומנהיג בקהילתו.

כמדי שנה, בחודש אדר נהג סבא שאול לקנות לו נעליים חדשות, לכתוב על הסוליה "המן" כדי למחות את זכר עמלק, וכן להזמין שיניים תותבות חדשות לפסח.

פעם סיפר לי את סוד מנהגו המשונה וכך אמר: "כשהייתי צעיר לא היה לי מה לאכול, היום כשהזדקנתי יש לי מה לאכול אבל אין לי איך לאכול. לכן אני משלם מכספי השילומים שאני מקבל מגרמניה ונוקם בהם לקיים "אף אתה הקהה את שיניו."

לקראת יום הולדתו ה־90 אמר לי ר' שאול: "אם השנה לא בא המשיח אני לא מזמין יותר שיניים ולא קונה יותר נעליים, גמרתי עם "העולם הזה".

לא הבנתי את פשר דבריו והוא הסביר: "בגיל שש בתשעה באב ישבתי לרגליו של אבי הרב נחום על רצפת בית הכנסת ובידי נר שעווה דולק.

תוך כדי קריאת מגילת איכה נכוויתי בידי מטיפות השעווה והתחלתי לבכות.

כשהרמתי את עיני לראות את פני אבי ראיתי דמעות גם בעיניו ושאלתי: "אבא, גם אתה נכוות?", והוא ענה: "לא בני, אני בוכה על החורבן ועל כך שעוד לא בא משיח".

היום אני מתקרב לגיל תשעים ועדיין מחכה.

אם לא יבוא עד אז אני לא בא יותר לבית הכנסת ואני ברוגז עם הקב"ה למרות שאני אוהב אותו כל כך ומכיר לו תודה.

שמונים וארבע שנה אני מחכה לו, מגיל שש, כמה אפשר לחכות?".

כשהגיע יום הולדתו התשעים, התאספו ילדיו וכל צאצאיו, כמאה עשרים נפש בלע"ה, שבטי!! הביאו לו מתנות שונות ומשונות, אך נכדו נחום הגדיל לעשות.

הוא היה בטיול תרמילאים בהרי הקארפטים ונקלע עם חבריו לעת ערב לעיירה קטנה.

במרכז הקניות הצטיידו בכל הנדרש להם להמשך המסע והתגלגלה שיחה ביניהם לבין בעל המכולת.

כשנודע לו שהם ישראלים האיר להם פנים ושלף מאחת המגירות ארגז עץ קטן וישן וסיפר להם שסבתו שמרה עליו מכל משמר כסגולה למזל טוב.

כשפתח המוכר את הארגז ראה נחום בפנים טלית ישנה ודהויה, פמוט בעל שני קנים מנחושת וקופסת טבק מכסף שכבר הוריק.

נחום הבחין באותיות עבריות החרוטות על קופסת הכסף.

כששאל את המוכר מניין לו הארגז התברר לו שבעבר הייתה שם נגריה ולפני כן בית כנסת.

נחום שאל אם יש במקום יהודים והמוכר ענה: "פעם היו, היום יש רק בית קברות".

נחום ביקש לקנות את הארגז מהמוכר והציע לו סכום נכבד. המוכר היסס אך לבסוף אמר "קח את זה, סבתא שלי האמינה באמונות טפלות, אני כבר לא".

למחרת בבוקר הלך עם חבריו לפקוד את בית הקברות ולחרדתו גילה בין המצבות את מצבת סבא רבא שלו, "נחום יזרעלביץ" שהוא קרוי על שמו,

וכך התברר לו שזוהי עיירת הולדתו של סבא שאול בן התשעים.

כשחזר לארץ צחצח את הפמוט ואת קופסת הטבק וגילה שהאותיות החרוטות הם שמו של הסבא רבא, "נחום יזרעלביץ".

בידיים רועדות קיבל סבא שאול את המתנה מנכדו, פרץ בבכי של שמחה והתרגשות וקרא בקול: "ריבונו של עולם, אני מוחל לך.

הפמוטים של אמא וקופסאת הטבק של אבא וכל השבט שלי פה לפני.... עוד לא נבנה בית המקדש, ועוד לא בא המשיח אבל "אשטיקלא משיח כבר ממש פה". ■

שביבים / שאול שיף

אורח בבגדים מטונפים

רבי יחיאל מאיר מגוסטנין היה מהדר במצוות הכנסת אורחים. פעם אחת בליל שבת חזר ר' יחיאל מאיר אל ביתו מבית הכנסת. לאחר שכבר נכנס אל ביתו בא הגבאי אליו ואמר, כי כעת ראה אורח אחד שנשאר בבית הכנסת. מיד חזר הרבי אל בית הכנסת והביא את האורח אל ביתו. האורח היה לבוש בבגדים דוחים ומטונפים והוא עצמו היה מכוער, מגושם ומלוכלך כל כך, כאילו זה עתה התגולל באשפה. ריחו היה כה רע עד שאי אפשר היה לעמוד במחיצתו, וכל שכן להסב עמו לסעודה על יד השולחן.

אף על פי כן, קיבלו ר' יחיאל מאיר בסבר פנים יפות, והזמינו אל השולחן. אך תחילה יש לומר "שָׁלוֹם עֲלֵיכֶם מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת", כפי שנהוג. ראה ר' יחיאל מאיר כי האיש אינו אומר את המילים. שאל: "מדוע אין אתה אומר 'שלום עליכם'?" "איני יודע לומר," ענה האיש. אחר כך הגיש הרבי כוס לאיש, כדי שיעשה קידוש. "איני יודע כיצד," אמר האיש. עמד ר' יחיאל מאיר ואמר עם האיש את מילות הקידוש, מילה במילה. הגיעה העת ליטול ידיים לסעודה. אך האיש לא בירך את ברכת "נטילת ידיים" - "איני יודע כיצד," אמר. גם בפעם הזאת אמר הרב עמו את הברכה, מילה במילה. וכך עשה גם בברכת "המוציא". לבסוף ישבו לאכול. פתח האיש את פיו ואכל כאחד הגרגרנים וכבהמת יער, שלא כדרך בני אדם.

תחילה טרף האיש את החלה שהייתה על השולחן ואכלה כולה. אמר ר' יחיאל מאיר: "אולי עדיין רעב הוא." ציווה למשרתו והביא חלה נוספת. בלע האיש גם את החלה השנייה ואכלה. "איש כזה צריך לאכול הרבה," אמר ר' יחיאל מאיר. ציווה שיביאו לפניו גם חלה שלישית, ולאיש אמר, כי לא יתבייש ויאכל כרצונו. אחר כך הובאו לשולחן כל החלות שהוכנו עבור בני הבית לכל השבת - את כולן טרף האיש ואכלן. גם כשהביאו חלות מן השכנים בלע האיש את החלות ולא הותיר מהן דבר. בתוך כך התנמנם האורח מתוך אכילה ושתייה, עד שחטפתו שינה עמוקה. ניערו אותו כדי שיברך את ברכת המזון, אך הוא סירב, ועשה עצמו כמי שאינו מבין מה שאומרים לו. בבגדיו המטונפים ובנעליו המלוכלכות באשפה השליך האיש את גופו על הספה היפה, וטינף את הריפוד שעליה. כל אותה השעה לא היה נראה אפילו שמץ של כעס על פניו של ר' יחיאל מאיר, רק התנהג עם האורח בחיבה, ושמח על שהזמין לו השם יתברך מצווה חשובה של הכנסת אורחים.

בטרם שכב לישון בא שוב אל האורח כדי לראות מה מצבו, ונטל מלבושים חמים לכסותו היטב, כדי שיחם לו. בבוקר נכנס ר' יחיאל מאיר אל החדר לראות אם עדיין ישן האורח, והנה אין האורח בבית. נעלם האיש ולא נותר כל רושם ממנו בבית. שלח הרב שליחים לשאול על האורח, להיכן הלך ולאן פנה, אך איש לא ראה או שמע על האורח. בכל העיר לא היה אדם שראה את האורח, לא לפני השבת וגם לא ביום השבת. הבין ר' יחיאל מאיר כי מן השמים שלחו לו אורח זה, כדי לנסותו במצוות הכנסת אורחים.

תנאים לערבות כספית

הגר"י זילברשטיין שליט"א מגלה מה היה התנאי שהציב המשגיח דסלבודקה לחתימה על ערבות כספית. לתשומת-ליבם של כל המתעסקים בהלוואות ובערבויות. יש הסבורים שכאשר חבר ניגש אליהם ומבקש שיחתמו לו על ערבות כספית להלוואה שלקח, הם צריכים לעשות זאת באופן מיידי, כדי לסייע ללווה. לאור מה שקורה ב'ענף ההלוואות' יש להדגיש שלפני שמעניקים למאן-דהו ערבות כלשהי להלוואות, צריך לעשות משהו... במענה לשאלת ת"ח פלוני, שהעניק ערבות שכזו לחברו, ובגין אי-החזרת החוב על ידי הלווה נדרש הערב להחזיר בעצמו את סכום הכסף - סיפר רבנו המרא דאתרא של רמת אלחנן, בני ברק, הגאון רבי יצחק זילברשטיין ,שהמשגיח דישיבת סלבודקה, הגה"צ רבי משה טיקוצ'ינסקי זצ"ל, היה אומר שאפשר לתת ערבות, אבל בתנאי אחד. ומהו התנאי? שלפני החתימה על טופס הערבות, יניח הערב בצד את מלוא הסכום עליו נתן את ערבותו, וזאת כדי שאם יגיע מצב שהלווה לא ישיב את הכסף, והוא יידרש לעשות זאת במקומו, שהכסף יהיה מוכן... ונדמה, שפעם שמענו מהגאון רבי יהודא סילמן הגדרה דומה, באחד משיעוריו ב'קהל חסידים'. הגרי"ס דיבר לא על ערבות, אלא על ההלוואה עצמה, ואמר, שלאור מה שקורה בתחום זה, הוא ממליץ לכל מי שרוצה לתת הלוואות, שייקח בחשבון לפני-כן שיתכן שההלוואה לא תוחזר לו, ואם למרות זאת הוא לא יתמוטט כלכלית, ויוכל לספוג את החוב שיושת עליו, במצב כזה הוא יכול להלוות את הכסף. לתשומת לב.

[מתוך "קול ברמה" חודש מנחם אב]

רבי טיפש?

אמר רבי נפתלי מרופשיץ: "בכל שבת מקבלים גם הרשעים מנוחה בגיהינום. ומי שבחייו היה נוסע לרבי, יכול לבקש בשבת שיראו לו את הרבי שלו כמו שהיה בשבת בעולם הזה, כי אם לא יראה את הרבי שלו לא תהיה לו מנוחה. אבל הרבי טיפש אם הוא מניח לו לחזור במוצאי השבת לגיהינום."

"בָּאוּ גוֹיִם בְּנַחֲלָתֶךָ טִמְּאוּ אֶת הֵיכַל קָדְשֶׁךָ..." (תהילים ע"ט)

/ הרב ישראל ליוש

הגמרא במסכת קידושין דף ל"א ע"ב מספרת על אבימי שהיה מהדר מאוד במצוות כיבוד אב ואם. חמשה בנים היו לו לאבימי, וכולם היו עדיין סמוכים על שולחנו, ובכל אופן כאשר אביו - רבי אבהו היה נוקש על הדלת, לא היה מניח לאחד מבניו לפתוח לו את הדלת, אלא בעצמו היה מזדרז לפתוח לו את הדלת. יום אחד ביקש ממנו אביו להשקות אותו מים, עד שהספיק אבימי להגיש לו כוס מים, התנמנם רבי אבהו. אבימי לא עזב את המקום, אלא התכופף לעבר אביו, עמד מעליו עם כוס המים, והמתין עד שיתעורר, כדי

שיהיה מוכן להגיש את המים מיד כשיתעורר. מספרת הגמרא שבזכות מעשה זה, בשעה שגחן על אביו, סייעו לו משמיא והתחדש לו מדרש על פרק ע"ט בתהילים 'מזמור לאסף אלוקים באו גויים בנחלתך...'. רש"י מבאר שהמדרש שנתחדש לו הוא, שהרי לכאורה היה מתאים יותר לו היה כתוב 'קינה לאסף', שהרי הוא מקונן שם על חורבן בית המקדש, אם כן מהו המזמור? אלא, אסף אמר שירה על שהקב"ה כילה חמתו על העצים והאבנים שבביתו, ומתוך כך הותיר פליטה בישראל, שאלמלא כך לא נשתייר משונאי ישראל שריד. מדברי הגמרא נראה כי יש קשר בין מצוות כבוד אב ואם, לבית המקדש, שהרי אם לא כן, מדוע זכה לחידוש דוקא בפרק העוסק בענין חורבן בית המקדש. וההקשר טעון ביאור! במדרש איכה רבה גם נראה קשר זה, שהרי כשהמדרש מבאר מדוע כתוב 'מזמור לאסף' ולא 'קינה לאסף', הוא מביא משל העוסק בקשרי אבו ובנו: משל למלך שעשה בית חופה לבנו, סייד אותה, פיאר אותה בקנים ובציורים נאים, אך בנו יצא לתרבות רעה. מיד כששמע זאת המלך, עלה לחופה, קרע את הווילונות ושיבר את הקנים. כשראה זאת החונך של בן המלך, נטל כלי זמר והחל מזמר. אמרו לו: 'המלך הפך חופתו של בנו, ואתה יושב ומזמר?' אמר להם: 'מזמר אני על שהפך את חופתו של בנו ולא שפך חמתו על בנו!'. כך אמרו לאסף: הקב"ה החריב היכל ומקדש ואתה יושב ומזמר?' אמר להם: מזמר אני ששפך הקב"ה חמתו על העצים ועל האבנים ולא שפך חמתו על ישראל'. נראה שהדברים יובנו עפ"י דברי הגמרא בקידושין דף ל' ע"ב: 'ת"ר שלשה שותפין הן באדם, הקב"ה ואביו ואמו, בזמן שאדם מכבד את אביו ואת אמו, אמר הקב"ה מעלה אני עליהם כאילו דרתי ביניהם וכבדוני'. מבואר בדברי הגמרא, שכאשר אדם מכבד את אביו ואמו, הרי הוא מכבד את מי ששותף עם הקב"ה ביצירתו, וממילא גם הקב"ה מתכבד ע"ז, ולכן חפץ הקב"ה לדור ביניהם, כי הוא רואה שאדם זה מכבד את יוצריו. אם כן נבין, בשעה שרואה הקב"ה שאבימי כה מכבד את אביו, הוא רוצה להראות לו קרבה מיוחדת, כפי שמגיע למי שמכבד את יוצריו, ולכן הוא מסייע בידו להבין מדרש המבאר שגם בריחוק שנוצר בינינו לקב"ה, זהו רק חימה על עצים ואבנים... ומי שמכבד את אביו כאבימי, יכול לקונן ע"כ שבאו גויים בנחלת ה', ולבקש שיחזיר ויבנה את בית המקדש וישרה את שכינתו שם, כי המכבד את הוריו, השותפים ביצירתו, יכבד גם את הבורא השותף הנוסף ביצירתו.

באחד ממושבות העולים שקמו בתקופת קום המדינה, התגוררה משפחה שלא שמרה תורה ומצוות כדבעי. אך בנה בן ה-14 התקרב אל צור מחצבתו והשתדל להקפיד ככל יכולתו על כללי ההלכה. יום אחד ראה הבחור את אמו יוצאת למשק שמאחורי הבית ושוחטת תרנגול עם סכין גילוח. חשכו עיניו... הנה הוא מגלה שמאכילים אותו בבית נבילות וטריפות! גם שמירת השבת בבית ובמושב היתה לקויה מאוד, ולכן החליט לעזוב את הבית. הבחור התגלגל מהכא להתם, עד שהגיע לישיבת חברון בירושלים. באחד הימים קיבל מכתב מהוריו, בו הם מספרים לו שהאב שבר את גבו כאשר יצא לחרוש את השדה, ומבקשים את עזרתו שישוב לביתו לסעוד אותו, כי מאז הוא נפל למשכב. בחורי הישיבה שטיפלו בנער זה לא ידעו כדת מה לעשות, האם לשחרר את הבחור לשוב אל ביתו? הם ביקשו מהג"ר משה שטיגל שיפנה את שאלתם אל המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל שהתגורר באותם ימים בירושלים. המשגיח זצ"ל עיין בשאלה, ולבסוף הפטיר: 'תשאל את החזון איש!'.

'לקחתי עימי את הבחור' - מספר הרב שטיגל - 'ונסענו לבני ברק. השארתי את הבחור בביהמ"ד שבבית החזון איש, ואני נכנסתי אל הקודש פנימה, הצעתי בפני מרן את כל העניין, ומיד הגיב: 'לא היה לכם את מי לשאול בירושלים, כי באתם לשאול אותי?. סיפרתי לחזו"א שהייתי אצל המשגיח רבי יחזקאל, והוא שלח אותי לכאן. הרצינות ניכרה היטב על פני מרן החזו"א, והשיב: 'זאת אומרת שהבן יעזוב אבא חולה ולא יבוא אליו?! ועוד שאני אמרתי ככה! איך יכול אני לומר כדבר הזה? על הבחור לשוב לביתו!' - הורה החזו"א העזתי פני ושאלתי: 'אבל לא אוכלים שם כשר?! וגם שמירת השבת אינה כהלכה?!'. החזו"א השיב: 'שישתדל לאכול כשר!', ומיד שאל אותי: הבחור נמצא כאן?, עניתי בחיוב וקראתי לבחור להיכנס מבית המדרש. כשפגשו החזו"א אמר לו: 'סע הביתה ותשתדל לחיות חיי עיר ולא חיי מושב הקרויים מתים'.

מעשה נוסף המעיד על גודל החמרתו של מרנא החזון איש זצ"ל בענייני כבוד אב ואם. אברך חלה במחלה אנושה ל"ע, והרופאים אמרו נואש לחייו. בצר לו החליט החולה לנסוע להתברך אצל ה'חזון איש'. הדרך באותם ימים לא היתה קלה וקצרה, גם מחיר הנסיעה לא היה זול, אך מצבו הקשה וייאושו הרב לא הותירו בידו כל ברירה. הוא עשה מאמצים גדולים לגייס את הסכום הנדרש, וכשגייס גם את כוחותיו הדלים, נסע לבני ברק אל החזון איש. כשהגיע, שאל אותו החזון איש: 'האם יש לך הורים?'. 'כן, ב"ה יש לי הורים' - ענה החולה, 'במה הם מתפרנסים?' - התעניין החזו"א. 'פרנסתם בקושי ובדחקות נוראה' - השיב. נענה החזון איש ואמר: 'בוא וראה חשבונות של בני אדם, חולה אנוש סובל טלטולי דרך קשים, מוציא הוצאות מרובות כדי להתברך מפי אדם שספק יעזרהו ספק לא, הקב"ה הבטיח בתורתו: 'כבד את אביך ואת אמך למען יאריכון ימיך ולמען ייטב לך!' הבטחה מפורשת...! אמור נא לי' - סיים החזון איש - 'מתי הוצאת על הוריך ולו מחצית מהסכום שעלתה לך נסיעה זו...?' הדברים שנאמרו מן הלב, נכנסו אל לבו של האברך החולה, ובאותה שעה קיבל על עצמו להתמסר בכל מאודו למצות כיבוד הורים. ואכן כדברי החזו"א וכהבטחת התורה, מחלתו נעלמה, והוא זכה להאריך ימים.

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין עיצוב גרפי

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדואייל: besod@013net.net